

Ja, vi selger dette landet

Taler

Arnulf Øverland

Sted

Oslo

- 1 Når der er tale om vann, tenker vi - med ubehag - på drikkevann eller vaskevann. I almindelighet da. Men ikke alltid. Således synger dikteren:

Ja, vi elsker dette landet,

5

som det stiger frem,

furet, veirbidt over vandet ...

- 10 Hva for et vann? Jo, Nordvannet, Atlantervannet og Isvannet! Dette aller usleste rimskvalp viser sig å være skikket til å hensette folk i en tilstand av fedrelandskjærighet, som under gunstige omstendigheter stiger til raseri. Man kan iaktta dette, hvis man går inn på en av våre store kafeer på en valgdag.

- 15 Hvis der da meldes om fremgang for høire, så spiller orkestret op, og fete herrer reiser sig og gråter av fedrelandskjærighet. Og deres sønner, som ikke vet noe annet om fedrelandet enn våre chanser ved neste internasjonale idrettsstevne, og som aldri har tenkt andre tanker enn dem, de har lest i Sportsmanden, de reiser sig og ser efter, om der ikke skulde finnes noen anderledes tenkende å overfalle.

20

På de italienske bevertningssteder er fedrelandskjærigheten ennå større. Der reiser man sig ved festlige anledninger hvert tiende minutt og synger Giovinezza og roper eia, eia, alala! Og den som da ikke reiser sig og skriker med, blir slått ned og sparket fordervet. Jeg har ikke dette fra noen avis og heller ikke fra

- 25 kommunistisk kilde. Jeg har det fra upolitiske, civile mennesker, som jeg har snakket med, og som selv har vært vidne til eller gjenstand for fedrelandskjærigheten.

Man skulde jo ellers ha trodd, at når folk blev grepet av fedrelandskjærighet, så

måtte dette medføre en lys og glad stemning, en slags hjertevarme. Men det er det underlige, at når folk elsker fedrelandet, så blir de fryktelig forbitret. En virkelig vaskeekte patriotisme er villig til å ofre liv og blod. Ikke bare andres liv, som man jo skulde tro, men også eget.

35

Mere kan man ikke godt forlange. Heller ikke kjærligheten til mor eller barn eller hustru pleier å gå lenger. Fedrelandskjærligheten er altså en av våre edleste, i hvert fall en av våre sterkeste følelser. Den kan som annen kjærlighet gi sig de forskjellige uttrykk. Den kan vise sig som heroisme og som bestialitet, den kan gi sig praktiske utslag eller bent frem inngå som et ledd i vårt næringsliv.

40

I første øieblikk lyder dette kanskje litt underlig. Men tenker man sig om, så vet man jo, at kjærligheten alltid har vært en meget betydelig næringsvei. Den første eiendom, mennesket tillar sig, var utvilsomt kvinner. Når kjærligheten optrer som handelsvare på det åpne marked, pleier man å kalle den prostitusjon. Den, som selger sin kjærlighet, kalles en kokotte, en skjøge, en hore - kjært barn har mange navn. Deres agenter kaller man soudenører.

45

I Norge har vi også agenter i fedrelandskjærlighet. Og de folk, som er mest forarget over «Moskvas betalte agenter», de er selv fedrelandskjærlighetens (Fedrelandslagets) betalte agenter. De elsker fedrelandet for kr. 250 pr. måned. Følelsenes styrke går ikke alltid sammen med tankens klarhet. Hvis man spør en troende kristen om treenighetens vesen, så er det ikke sikkert, at man blir klokere av det svar, man får. Og spør man en patriot om årsaken til hans begeistring, så vil hans begeistring stige, men ikke hans forstand. Vi får spørre oss selv. Først og fremst: Hva er fedrelandet? Er det Holmenkollen og midnattssolen, eller er det Finse og kronprinsen?

55

Dernæst skulde vi gjerne vite, hvorledes fedrelandskjærligheten praktisk bør begrenses - for vi kan jo ikke la den flyte ut over hele jordkloden. Da er det jo ikke lenger noen fedrelandskjærlighet! - Tvertimot, det vilde jo føre til internasjonal forståelse - en forferdelig tanke, selve «blodpesten fra Moskva»!

60

Fedrelandskjærligheten skal naturligvis følge riksgrensen, følge Kjølen nordover. Og siden har vi Tanaelven mot Finnland. Men så kommer Jakobselven, og der støter vi på ganske intrikate vanskeligheter. For plutselig skjærer riksgrensen ut et stykke av den vestlige bredd, som heter Boris Gleb og som er bebodd av Skoltelapper av russisk-katolsk konfesjon. Der må vi altså passe på. Vi elsker de

65

70 ca. 30 000 lapper, som befolker Finnmarksvidda. Men Skoltelappene? - Nei, tusen takk!

Om vi elsker Øst-Grønland er også et tvilsomt spørsmål. Vi får se, hvordan det går i Haag.

75

I 1905 hadde vi en tvist med Sverige om Grisebåene, om de var norske eller svenske. Vi mente, at de var norske - det mente alle nordmenn. Og alle svensker var fullkommen overbevist om, at de var svenske. Grisebåene blev i de dage bedekket med en dobbelt fedrelandskjærighet.

80

Alvorlig talt: Skal vi elske lappene men ikke svenskerne? Er det så å forstå, eller er det simpelthen uforståelig? Statsministeren må naturligvis sette sig ut over de etnografiske grenser og holde sig til den administrative enhet. Men ellers er det en erfaring, at man skal ikke tøye kjærligheten for langt; da blir den tynd. Og den

85

Man behøver forresten ikke noen veiledning til denne fornuftige begrensning av sine følelser. Man finner frem til den av sig selv. Man elsker ikke et sted, som man aldri har sett, og heller ikke mennesker, som man aldri har truffet.

90

Man elsker sig selv. Det er den store kjærighet. Den varer livet ut. Noen formår å utvide den til å omfatte familie, især så lenge, man har noen glede av den - og sin egen eiendom. Bonden elsker sin jord, som gir ham mat, slik som han fra barndommen av har elsket sin mor, som gav ham mat. Han elsker «mor»

95

Norge, forsåvidt som hun er hans mor. Dette er en sund og naturlig følelse; den oppstår på grunnlag av et sunt og avvekslende arbeide og et rimelig utkomme.

100

Bønderne har altså faktisk fedrelandsfølelse, eller rettere sagt, de har en hjemstavnsfølelse, som omfatter deres egen gård og husstand, deres naboer og deres hjembygd. I byen vantrives de, eller de kommer på rangel, blir bondefanget og kommer hjem med bondeanger. Oslo hører ikke med til fedrelandet, ikke for noen pris, men betraktes helst som en dansk koloni full av snyltere.

105

Bymannen kan «sverme for naturen», som for ham forbinder sig med forestillingen om ferier og sorgløs lediggang. Men han er bundet til sin barndoms gate, om han da overhodet er bundet til noe sted.

110 I gamle dage elsket sjøfolk sin skute, hvis de hadde reist med den lenge, men især
hvis de eiet en part i den. Da steg kjærligheten. Der er ingenting å si på det. Men
en matros, som tar ny hyre i hverannen havn, han finner ingen næring for noen
hjemstavnsfølelse, han kan ikke få plasert den. Og en fyrbøter, svart av kulstøv
og glinsende av svette - hvis han føler sig hjemme i fyrgangen, så kan han minsel
115 føle sig hjemme i helvede også.

Eller en grubearbeider, eller en industriarbeider - de må vel spørre: Hvor er det
fedreland, som jeg skal elske?

120 På skolene i byen vil man påtvinge barnene kjærlighet til et land, som de knapt
nok har sett et gløtt av, og som de ikke har noen del i - et fedreland, hvor de er
internert, og hvor de har utsikt til et kummerlig og meget usikkert utkomme
som tjener for dem, som eier dette samme i og for sig utmerkede fedreland.

125 Er De glad i barn? spør man en tjenestepike, når man selv er så lutlei av ungene
sine, at man ikke orker dem lenger. Er De glad i fedrelandet? spør man det
hjemløse proletariat!

Hvordan kan det nu henge sammen, at denne følelse, som er så naturlig for
130 bønder og godseiere også griper våre embedsmenn, denne omflakkende og
hjemløse kaste, - og våre kjøbmenn, som i stor utstrekning har forbindelser med
utlandet - og vår industri og vår skibsfart? Nuja - deres interesser binder dem til
det bestående samfund. Og våre sportsfolk, som uavladelig skal ut og forsvare
«flaggets ære»!

135 Der var en liten jente - søt liten tøs, datter av en manufakturhandler - hun var
svært flink til å gå på skøiter. Og det var jo morsomt. Morsomt? - Å langt fra, det
var dødsens alvor! Hun skulde ut og kjempe for flaggets ære. Kåpehandleren
skrev selv i avisen om det, og han kunde ikke bruke mindre ord, end at Sonja
140 skulde redde vår ære!

Naturligvis er de fleste i god tro. Ellers nytter det ikke. Den som ikke tror på det,
han selv sier, han tar ikke de riktige, hjertegripende skjelvetonene. Og da nytter
det ikke. Men de aller fleste tror, de aller fleste er religiøse også i sitt forhold til
145 fedrelandet. Sålenge landet er et hjem for oss, hvor våre livsinteresser er
betrygget, så lenge føler vi oss bundet til det. Og litt lenger. På grunn av vår

opdragelse, på grunn av vane, på grunn av opinionens trykk. Noen håper å
komme sig ovenpå, andre er bange for å bukke under, og begge parter klamrer
150 sig til den bestående samfundsorden, hvis hellige navn er fedrelandet.

Dertil kommer ennu en vesentlig ting: De som står på den annen side av
fedrelandets grenser, de som står utenfor vår egen flokk, de er våre naturlige
fiender. Frykten for dem holder oss sammen. Den bitterhet vi føler, om vi lider
155 nød og urett, kan vi ikke vende mot oss selv eller vår egen flokk, vi må vende den
utad mot fienden.

Nu viser det sig litt efter litt, at kristendommen blandt annet ved sitt tusenårige
underdanighetsforhold til gud Mammon, har mistet det meste av sin makt. Den
160 er ikke lenger i stand til å holde det arbeidende folk nede i sløv lydighet under
makthaverne. Men efterhvert som kristendommen er gått i oppløsning, er
fedrelandskjærligheten med den dertil hørende verneplikt og stående hær blitt
det virksomste redskap i den herskende klasses hånd.

165 Det er nemlig på ingen måte nok, at vi elsker dette landet. Vi skal også forsvare
det. - Antagelig da mot en fiende. Men hvem? - Mot Sverige? Mot Danmark? -
Ikke det? Men det kan tenkes under en verdenskrig, at kombinasjonerne blir
sådanne o. s. v. Belgien med et folketall på otte millioner hadde en hær.
Tyskerne trådte den ned, gikk over den med støvlene. Vi har et folketall på
170 opimot tre millioner.

Den som ligger i veien blir trådt ned. Vår handelsflåte lå iverveien. Den blev
rekvirert til transporttjeneste for England, og tyskerne senket den. Skulde vi ha
beskyttet den, måtte vi ha hatt en høisjøflåte på femti linjeskib. Men Norge
175 bevarte jo sin nøytralitet under krigen? Nei, opriktig talt, det gjorde vi ikke! Vi
underkastet oss under England! Og vel var det!

I vår tid, da pressen er allmektig kan naturligvis en systematisk fornektelse av
fakta pågå i årevis. Men bøtten lekker, og av og til siver det ut: Vår hær skal
180 forsvare oss ikke bare mot ytre, men også mot indre fiender. Der har vi det: Den
indre fiende! Og hvem er så den indre fiende? - Jo, det er henimot en halvdel av
det norske folk, den ubemidlede del av folket, arbeidsfolket. Overfor de
ubevebnede arbeidermasser er vår hær akkurat passelig stor og passelig vel
bevebnet.

Fienden, det er de fedrelandsløse - i ordets egentlige forstand: de som ikke eier noe av fedrelandet.

190 Og nu begynner vi snart å forstå noe, som igrunnen var nokså rart: All denne kjærligheten, den finner jo så yderlig sjelden andre uttrykk enn hatefulle skjeldsord mot de eiendomsløse, mot dem som lever i fattigdom og små kår, men som synes, at de også hører hjemme her i landet, og at også de har rett til å leve og har rett til delaktighet i livsgodene!

195

Men når man bortser fra pressen - hvorledes ytrer da kjærligheten sig i praksis?

Et av de mest opsiktsvekkende og storslagne eksempler på patriotisme fikk vi av keiser Wilhelm - av hvem man jo også måtte vente det. Selve landsfaderen. For
200 da han vel var desertert til Holland, og da Tyskland var utsuget til margen, og da ententen var begynt å drive inn sine eksorbitante «erstatnings»-krav ved militær besettelse av Ruhrgebiet, - da fandt keiser Wilhelm tiden inne til å melde sig mellem de andre fordringshavere. Mellem de andre seierherrer!

205 Ikke bare Woodrow Wilson skulde ha erstatning for den skade, han hadde lidt, ikke bare Lloyd George og Clemenceau og de øvrige halvhundre «høie kontraherende parter», men også keiser Wilhelm.

Mange har forsøkt å karakterisere denne person og sette ham på plass, uten å få
210 det til. Han måtte gjøre det selv. Han fandt sin plass midt i flokken av Tysklands bitre og hatefulle fiender. Der fandt han sig til rette! Det var ikke småting, han forlangte. Hans erstatningskrav tålte vel sammenligning med de øvrige fienders brandskatninger. Og neppe hadde keiseren gitt signalet, så fulgte hele den fyrstelige småpøbel efter.

215

Tar man for sig et politisk kart over Tyskland fra 1914, ser det ut som et filleteppe, og det er enda et svakt billede. Enkelte av de tyske stater var simpelthen så små, at man ikke kunde se dem med det blotte øie. Men fyrster hadde de. Og alle skulde de ha «erstatning». Og de fikk det! Domstolene,
220 landets øvrighet gikk med på denne eksempelløse utplyndring. Slik var embedsstandens fedrelandskjærlighet.

Hvordan er det nu hos oss? - Akk, vi har ingen keiser. Bare noen små direktører, akkurat passelig store til å pynte «Aftenposten» med sine karakterfaste

portretter over to spalter. Men tro ikke, at deres kjærlighet er mindre!
Fedrelandet har de da frelst!

230 Alt eftersom vårt bankvesen har blomstret op, er vår nasjonalformue, saktmodig
som en aseninnens unge fole, ruslet ut av landet.

I de siste år har vi årlig hatt tusener av tvangsauksjoner, og hver jordlapp og
hvert hus, som ikke er solgt, er iallfall pantsatt. - Til hvem? Den ene industrigren
etter den annen er gått over til utenlandske eiere - tvers gjennom
235 konsesjonsloven. Denne lov er som et beskyttende jernteppe: Man kan heise det
op. Det er bare å gi et vink til justisministeren.

Her hadde vi vår vannkraft, som skulde gjøre Norge til et industriland, et rikt
land. Der kom i gang en kjemisk industri, Hydro het selskapet, «Norsk» Hydro
240 vel å merke. Altså, det reiste til Frankrike. Farvel! Vi fikk træforedlingsindustri
og smelteverker, farvel, farvel!

Man husker kanskje nikkelfrafineringsverket i Kristiansand og admiral
Børresen? Han elsket vel fedrelandet. Vår eldste industri av noen betydning var
245 vel fyrstikkindustrien. Færdig med den! - Og nu fettindustrien. Og
hvalfangsten!

«Ja vi elsker dette landet», synger vi.

250 For noen år siden var jeg så uheldig, at jeg kom til å forandre litt på teksten. «Ja,
vi selger dette landet», sa jeg. Mer fikk jeg ikke sagt; men det var visst nok. De
hadde forstått mig. Forsamlingen skrek som et svineslakteri i Chicago. Men bare
to år efter hadde det reaksjonære bondeparti optatt parolen. De forskjellige
manipulasjoner var efterhvert blitt så åpenbart skandaløse, at endog
255 bondepartiet hadde fått nok. (Bondepartiet var riktignok i opposisjon dengang).
Og plutselig blev det en patriotisk bedrift å synge «Ja vi selger dette landet».
Men riktignok først i det øieblikk, det var forsent. Landet var solgt.

Av dette har jeg da lært, at så lenge der endnu er tid til å stanse en galskap, skal
260 man holde kjeft. Siden, når det er forsent å gjøre noe, bør man reise sig og si: Der
kan dere se, var det ikke det jeg sa! Der foreligger jo ikke bare tilfelle av
almindelig kapitalflukt. Man foretrekker gjerne en annen fremgangsmåte, idet
man amalgamerer den norske kapital med den utenlandske for å undra den

Man kjender eksempler på, at der dannes et selskap med en nominel kapital på kr. 25 000, mens den virkelige (utenlandske) kapital dreier sig om millioner. Og dette kunde enda passere som en forholdsvis uskyldig skøierstrek, hvis der ikke
270 også var en annen side ved saken. Men i det øieblikk den norske kapital trekker fremmed kapital inn i landet og blander sig med den, da stiller den sig samtidig under en fremmed stormakts beskyttelse.

Dersom det da skulde vise sig, at en norsk regjering fant det ønskelig eller
275 nødvendig å slå inn på socialistiske prinsipper med hensyn til beskatning, social lovgivning eller regulering av produksjon, distribusjon, priser, arbeidslønn, eller hvad der nu kunde bli aktuelt, da kan den situasjon meget snart melde sig, at en fremmed stormakt finner grunn til å «vareta sine interesser» i Norge. Og da er det heldig for den norske kapital, at dens interesser er uløselig forbundet med de
280 fremmede kapitalinteresser. Men for det norske folk er det ikke heldig. På denne måte har den norske kapital sikret sig. For det tilfelle, at de norske soldater ikke vil skyte ned landets befolkning for å beskytte kapitalistenes interesser, kan kapitalistene innkalle fremmed militærhjelp.

Så langt vil det vel neppe komme - skjønt vi så litt av hvert under borgerkrigen i
285 Finnland. Det var tyske tropper, som kvalte den finske revolusjon. Men jeg tror allikevel ikke, det vil komme så langt hos oss. Vi har allerede lært å bøie oss for en effektiv blokade. Men en ting skal vi huske: Hvert pund, industrien mottar til sin finansiering, hver dollar, hver franc er en kontant betaling for vår
290 selvbestemmelsesrett.

Dette var næringslivets fedrelandskjærlighet.

Men efterhvert som denne kjærlighet blir mer og mer gjennomskuelig - og
295 forståelig, trenger den nu og da en liten opstiver. Det nytter ikke å opdage Nordpolen mere, for den er allerede opdaget fem, seks gange. Vi har riktignok fått Bouvetøen. Den kan vi naturligvis reise ut og opdage, hvis vi bare finner den. Grønland -?

300 Nu har vi jo Quisling en stund, så lenge han varer. Men allerede for et par år siden var stillingen så fatal, at der måtte gjøres noe. Der måtte dannes en forening til fremme av - nei, ikke av modernæringen, men fedrelandet,

305 fedrelandet. Og den måtte dannes på bred basis, der måtte reises en folkebevegelse, en ny ånd, så man kunde få satt en bom for kommunismen og få et velsignet valg. Alle fedrelandssinnede kvinner og menn måtte slutte op om denne bevegelse, ungdommen måtte med, og bønderne helt ned til småbrukerne, det var nesten et folkekrav å få stiftet et fedrelandslag.

310 Behovet for denne organisasjon opstod først innenfor et parti, som hadde en avis og en redaktør, men som selv ikke eksisterte. Det er kanskje riktigere å si, at behovet opstod innenfor en redaktør. Men også høire var til å begynne med fullt av velvilje overfor den påtenkte konservativt-upolitisk-nasjonale organisasjon, som man antagelig med tid og leilighet kunde innlemme i partiet.
315 Og bondepartiet tenkte også sine tanker.

Til alt hell var torvet fullt av arbeidsledige diktatorer, som bare ventet på det rette øieblikk. Der var en folkehøiskolebestyrer, som var gått av på grunn av katolske anfektelser, ennvidere var der en mann, som bar den i sannhet
320 dundrende tittel generalkrigskommissær Bratlie, dertil en tredje operettefigur, som kalte sig «bonde Olav Moe» - og gud trøste den journalist, som kalte ham gårdbruker!

Og så var det Fridtjof Nansen. Storartet mann. Nordpolen. 1905.
325 Hungersnøden i Russland. De landflyktige fra Armenia. Folkeforbundet - og Fedrelandslaget. Å skjelne mellem tingene, det var ikke akkurat hans sak. Han var en stor mann og en enkel mann. Når noen sa: fedrelandet, snudde han sig og svarte: ja?

330 Endelig var der en rik, men arbeidsledig ingeniør, som skulde sette maskinen sammen. Og så var den nasjonale frelsesarme stiftet med Fridtjof Nansen og bonde Moe og generalkrigsdromedar Bratlie. Så var det programmet. Ja - altså, det var at folket skulde reise sig og samles og stålsettes og - alt det der. - Men hvad fageren skulde de gjøre? Laget skulde være upolitisk. Alle skulde samles om
335 å gjenreise fedrelandet og slå ned de fedrelandsløse.

Upolitisk - men med skarp front mot den indre fiende, mot alle de destruktive elementer, mot ånden fra Moskva, mot alle kommunistiske og halvkommunistiske elementer. Så skulde Fedrelandslaget stå: Et upolitisk parti
340 med kampfront mot alle de partier, som ikke var konservative. Men slike upolitiske partier hadde vi jo før. Vi hadde jo både høire og bondepartiet. Det er

ikke lett å forklare dette. Vi får ta det en gang til: Samle folket og stålsette det. -
Og når det så er stålsatt? - Ja, så står det der. -

345

Nei det går ikke på den måten. Man må ha et praktisk program, et program,
som kan vinne noen tilslutning. «Gjenreise landet økonomisk» - det er så sin
sak. Det vil alle. Nei, man får begrense sig. Det var ikke lett. Men omsider
bestemte man sig for husfliden. På den måten kunde man få kjærringene med,
350 og man kunde få innpass overalt.

355

Fedrelandslaget blev organisert med en rekke seksjoner utover landet, og
pengene strømmet inn. Der blev ansatt reisende sekretærer med en lønn på 250
kroner om måneden for å agitere mot arbeiderorganisasjonenes lønnede
tillitsmenn, disse «betalte snyltere på arbeiderklassen». Og der blev opprettet
husflidskontorer mange steder, iallfall der, hvor der var slike forretninger før, og
gjærne i samme hus!

360

Dette kostet penger. Forretningschefer presset sine underordnede til å melde sig
inn og betale kontingent; lagets sekretærer trengte sig inn i ungdomslag landet
rundt og rekrutterte medlemmer ved de usømmeligste midler. Men det strakk
ikke til.

365

Da opdaget man statskassen. Det var jo først og fremst statsbudgettet som
skulde ned. Der måtte spares. Altså søkte man statsbidrag! - og fikk det! Fikk
100 000 kroner, og dermed var husfliden i gang. I løpet av ett år blev over 200
klæshengere forferdiget og omsatt på Oslo-kontoret. Det blir ikke så billig på
denne måten; men der blir da utrettet noe. 200 klæshengere for 100 000 kroner,
det er 500 kroner pr. stykk. - Nei, egentlig er det altfor dyrt. Men det er alltid
370 vanskelig i begynnelsen.

375

Forresten er det ikke sikkert, at disse klæshengerne blev så dyre, som jeg sier. Der
kan være omsatt noen på andre steder også. Når alt kommer til alt, så koster en
slik klæshenger kanskje ikke mere enn halvannet hundre kroner. Og der kan
ventes yderligere nedslag.

380

Oprinnelig var det heller ikke tanken, at man skulde gjenoprette vår
handelsbalanse bare ved å selge klæshengere. Man skulde ophjelpe
hjemmeindustrien i sin helhet, og i denne hensikt hadde man da satt op en liste
over denslags småsaker, som, istedenfor å innføres fra utlandet, kunde og burde

fremstilles i hjemmene. Det var en lang liste, og meget tankevekkende. Jeg kan ikke ramse op alt; men jeg skal ta litt av den:

385 Ekematerialer.

Bjelker for eksport.

Elektriske blocks (?)

390

Filt.

Forkaker av fiskeavfall.

395 Grubetømmer.

Gummiringer.

Glassartikler.

400

Kiselgur.

Lommelampekapsler.

405 Maskiner (hvoriblandt diverse specialmaskiner).

Materialer (?)

Telegrafstolper.

410

Det er som man ser en ganske storstilet husflid, og når jeg tenker på, hvor ofte min kone sitter i ovnskroken og smådubber over en bloddryppende kriminalroman, istedenfor å lage spesialmaskiner eller kiselgur eller telegrafstolper, så kan jeg ærgre mig grøn!

415

Der er bare tre virksomheter, som jeg savner på listen over all denne påtenkte husflid, og som jeg synes, man skulde ta med; så hadde vi alt, hvad vi kunde ønske oss. Jeg tenker på grubedrift og skibsbygning og veianlegg. De derhenhørende budgettposter måtte da naturligvis først overføres til

Fedrelandslaget.

Nu er vel Fedrelandslagets glanstid forbi. Men det er enkelte fabeldyr, som har det på den måten, at når man hugger hodet av dem, så vokser der to hoder ut
425 igjen. Slik er det også med Fedrelandslaget. Det yngler.

Man har nu så mange foreninger til å forsvare fedrelandet, at man kanskje bør være forberedt på, at de en vakker dag virkelig vil begynne å forsvare oss - gå til forsvar på oss - jeg vet ikke hvad jeg skal si. Der foregår i alle fall litt av hvert
430 rundt omkring i Europa.

Patriotismen er et kompleks av følelser, som lett slår rot i menneskene, og som kan komme til lidenskabelige utbrudd, når de får anledning til å bre sig ved massesuggestion. Hvad dette beror på, er et kapitel for sig og et psykologisk
435 spørsmål.

Hvor patriotismen har et naturlig utspring og dens kilder ikke er grumset, er den både forståelig og sympatisk. Derimot blir den litt vammel, hvor den er kunstig opflasket som på folkehøiskolene; den er motbydelig, hvor den optrer
440 som kamouflasje for merkantile spekulasjoner, og den er direkte kriminell, hvor den brukes til ophisselse mot det arbeidende folk og som forberedelse til borgerkrig, hvad Fedrelandslaget og Samfundsvernet og nu Ledingen øiensynlig tar sikte på.

445 Folk må ha lov til å synge Ja, vi elsker, når de er trengt. Men de bør ikke forlange, at det hjemløse og eiendomsløse byproletariat skal være like begeistret, når det gjelder å forherlige, og like offervillig, når det gjelder å forsvare fremmedes hjem og eiendom, som de selv er, når det gjelder deres eget.

450 Om noen mener, at den «fedrelandsløse» ikke eier følelser som svarer til eiendomsbesidderens patriotisme, så tar han feil. Proletaren har også sine følelser. Men de binder ham ikke til noe gårdsbruk eller - som vi så smukt sier - til naturen, selv om han nok også har sin glede av friluftsliv. De binder ham ikke til noe sted. De binder ham til kameratene, til dem han deler skjebne med. Hans
455 fedreland er ikke et litet jordstykke eller en trang bygd. Der er ikke gjerder omkring det. Det stenger ikke ute en del av menneskeheten og kaller dem fiender. Alle som vil, kan få full borgerrett der.

460 Arbeiderens patriotisme, det er hans samfølelse med sine kamerater, hans
solidaritet med sine klassefeller jorden rundt. For ham er dette en hellig følelse,
og han driver ikke kjøp og salg og reklame med den! Den kan ikke brukes til det.
Den kan heller ikke brukes til skjul for skjendigheter og ikke til forsvar for
urettferdighet og undertrykkelse. Den gir ikke plass for misundelse eller nag,
465 den avler ikke krig og ødeleggelse, men et nytt samfund og en ny tid!

470

Kilde

Arnulf Øverland: Tre foredrag til offentlig forargelse. Oslo 1933, s. 36-52.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/ja-vi-selger-dette-landet>

475

480

485

490

495